گەرمەسێر لە ژێر بوردی گولەی تیرۆریستاندا

هێزەکانی هاوپەیمانی هۆکارێکی سەرەکی مانەوەی تەعریبن
وەزارەتی ناوچە دابڕاوەکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان گەرمەسێر بە ناوچەی دابڕاو نازانێت

بەدواداچوونی مەجید سالح

ئاماژەکان ئەوە دەردەخەن بارودۆخی قەزای خانەقین ڕۆژ لە دوای ڕۆژ بەرەوە خراپتر دەچێت، بگرە ناحییەکانی سعدیە و جەلەولا کە پێشتر کورد بە شێوەیەکی ئاشکرا بە سەر دۆخە سیاسی و ئیدارییەکەیدا بالادەست بوو؛ ئێستا تا ڕادەیەکی زۆر لە دەست کورد دەرچووە و پێ دەچێت کار لە کار ترازابێت. پێشبینی دەکرێت لەو ڕاپرسییە چاوەڕوان کراوەی کە بڕیارە لە ساڵی (2007) دا بکرێت دەنگی زۆرینە دژ بە خواستی گەڕانەوەی ئەو ناوچەیە بێت بۆ سەر هەرێمی کوردستان . قایمقامی قەزای خانەقین " محەممەد مەلا حەسەن " هۆکاری سەرەکی تێکچوونی بالانسەکە بۆ بەرژەوەندی عەرەب دەگەڕێنێتەوە وە بۆ ئەوەی " هەر لە سەرەتاوە هێزە هاوپەیمانەکان بوون بە پشتیوان بۆ عەرەبی تەعریب و نەیانهێشت ناوچەکە چۆڵ بکەن و بگرە دژایەتی کوردیشیان دەکرد " , جگە لەو هۆکارە قایمقامی خانەقین پێی وایە " سەرکردایەتی سیاسی کورد بە هەمان ڕادەی کەرکوك تەرکیز ناکاتە سەر گەرمەسێر و بە شێوەیەکی خراپ پشت گوێی خستووە , نە لە ڕووی دارایی و نە لە ڕووی ئیداریی و نە لە ڕووی سیاسییەوە حکومەتی هەرێمی کوردستان بایەخ بە خانەقین و ناوچەکە نادات , بە تایبەت پاش یەکگرتنەوەی هەردوو ئیدارە " .

هەرچەندە حکومەتی هەرێمی کوردستان وەزارەتێکی تایبەتی بۆ ناوچە تەعریب کراوەکان دامەزراندووە بە ناوی (وەزارەتی ناوچە دابڕاوەکان) , بەڵام تاکو ئێستا بەڕێز " محەممەد ئیحسان " وەزیری ئەو وەزارەتە سەردانی ناوچەی گەرمەسێری نەکردووەو لە کێشە و گرفتەکانی قەزا و ناحییەکانی نەپرسیوەتەوە ئەوەش ئیدارەی خانەقینی تووشی چەندین گرفت کردوە. محەممەد مەلا حەسەن لەوبارەوە دەڵێت " نۆ مانگە حکومەتی هەرێم ئاگای لە ئێمە نییە و بە هۆی خراپی وەزعی پارێزگای دیالەشەوە پەیوەندیمان لە گەڵ حکومەتی مەرکەزی پچڕاوە و هیچ یەك لە فەرمانگەکانمان بوودجەی نییە، تەنانەت ئێستا (5) هەزار دیناری چاپی نوێ لە خەزینەی ئێمەدا هەیە و بە نیازین لەم هەفتەیەدا تەبەڕووعات کۆ بکەینەوە بۆ دائیرەکانمان .

وەزعی هاووڵاتیانیش ڕۆژ لە دوای ڕۆژ خراپتر دەبێت بە هۆی ئەوەی ڕێگای ئیمام وەیس _ خانەقین لە لایەن تیرۆریستانەوە دەستی بە سەردا گیراوە وبەشە خۆراکی ئەو ناوچەیە ناگاتە هاووڵاتیان و چەند مانگێکە بێ بەشن وە بۆ سووتەمەنیش کە پێشتر لە ئێرانەوە دەهێنرایە خانەقین و پاشان بە سەر عێراقدا دابەش دەکرا، ئێستا گۆزراوەتەوە بۆ خوارووی عێراق و ئەوە کاریگەرییەکی زۆری هەیە لە سەر خەڵکەکە . بێ کاری هۆکارێکی تری گوشارە لە سەر خەڵکی خانەقین و دەوروبەری لە ماوەی ئەم چەند ساڵەی خانەقین ڕزگار بووە ژمارەی دانیشتووانی خانەقین لە (35) هەزارەوە گەیشتووەتە زیاتر لە (150) هەزار کەس . ئەوەش بۆتە هۆی بەرزبوونەوەی ڕادەی بێ کاری بە شێوەیەکی ترسناك بە تایبەتی لە ناو توێژی لاواندا , هەر ئەوەش بۆتە هۆی پەنابردنی ژمارەیەکیان بۆ مادده سڕکەرەکان و مەترسی ئەوەش هەیە لە ئایندەدا لە لایەن گروپە تیرۆریستەکانەوە (کە کەم نین) لە خشتە ببرێن .

قایمقامی خانەقین ڕەوشەکە بە زۆر ترسناك ئەزانێت " ئێمە لە لێواری هەرەس هێناندایین و پێمان وایە ئەوەش لە لایەن هەردوو حزبە باڵا دەستەکەوە (یەکێتی و پارتی) یەوە بە عەمدی ئەم کارە دەکرێت و تاکو ئێستا پێمان کراوە وەزعە ڕاگرین لەبەلام چیتر پێمان ناکرێت " .

سەمیر محەممەد نور سەرۆکی ئەنجوومەنی حوکم لە خانەقین دەنگی خۆی دەخاتە پاڵ دەنگی قایمقام و دەڵێت " تەنیا لەم ماوەیەدا 1400 خێزان لە خوارووی عێراق هاتوونەتە شارەکە , هەرچەندە ئێمە زەویمان پێیان داوە و هەندێکیش هاوکاریانمان کردوون , بەڵام پێویستە حکومەت بە توانایەکی زۆرەوە هاوکاریمان بکات " , سەرۆکی ئەنجوومەنی حوکم لە خانەقین لە سەری دەڕوات و دەڵێت " لە سەرەتاوە تا ئێستاش ئەمریکییەکان ڕێگرن لە

پاككردنەوەی تەعریب و پشتگیریان دەكەن , تەنانەت كاریكیان كردووە بەڕێوەبەری ناحییەكانی سەعدیە و جەلەولا پابەند نەبن بە قایمقامی خانەقین و ڕاستەوخۆ لە گەڵ پارێزگاری دیالەدا پەیوەستن " .

پێش ماوەیەك لە ئاسۆدا هەواڵی دەستگیر كردنی بەڕێوەبەری ناحییەی سەعدیەمان بڵاوكردەوە كە بە هۆی دەست تێكەڵ كردنی لە گەڵ تیرۆریستاندا بەند كرابوو, بەڵام پاش ماوەیەكی كەم و بە هۆی تەدەخوولی هێزە هاوپەیمانەكانەوە ئازاد كرا و ئێستا زۆر لە جاران خراپتر بەربۆتە گیانی كوردەكانی ناحییەكە وە زەمینە بۆ تەشەنە سەندنی تیرۆر دژ بە كوردان لەو ناوچەیەدا دەڕەخسێنێ و لەمپەر لە بەردەم لیژنەی تایبەتی ماددەی (140) دەستووری هەمیشەیی عێراقدا درووست دەكات . ڕازی جاسم محەممەد كە ئەندامێكی عەرەبی لیژنەی تایبەت بە مادەی (140) لەو بارەیەوە دەڵێت " هەرچەندە پێشتر لە سەعدییەوە ناوی لیژنەی فەرعی شارەكەیان بۆ ناردبووین , بەڵام پاش ئەوەی ئێمە بەرزمان كردەوە بۆ سەرووتر , ئەوان چەند ناوێكی تریان ناردووە " .

هەر سەبارەت بە ئامادەكارییەكانی لیژنەی خانەقینی مادەی (140) ڕازی كە بە (ئوستاد ڕازی) لە خانەقین بە ناوبانگە دەڵێت " پاش ئەوەی بوودجەی تەواومان بۆ هات لە كەركوكەوە هەستاین بە درووست كردنی لیژنە فەرعییەكان لە مەندەلی , سەعدییە , جەلەولا و دواتر لە فەرمانگەكانی شارەوانی و نفووس و تاپۆ و كشتوكاڵ و و احصاو لیژنەی فەرعی ترمان كردۆتەوە بۆ ئامادە كردنی ڕاپۆرتێك لە سەر تەعریب و ئەو بەڵگەنامە و دیكومێنتانەی كە لەو فەرمانگەدا هەن .چاوەڕێ دەكرێت ماوەیەكی تر بە شێوەیەكی زانستی راپۆرتەكە ئامادەكەین " وەكو پێشتر لە ووتەكانی قایمقامی خانەقیندا دەركەوت , یەكێتی و پارتی هۆكارێكی بۆ خراپ بوونی دۆخەكە لە گەرمەسێر بۆ ئەوەی بۆچوونی هەردوو لایەنەكە بخەینە ڕوو پەیوەندیمان كرد بە لقی (15) ی پارتی دیموكراتی كوردستانەوە , بەڵام بە هۆی ئەوەی بەرپرسی لق لەوێ نەبوو هیچ یەك لە كارگێڕی لق و بەرپرسانی لقەكە ئامادە نەبوون لێدوان بۆ ڕۆژنامەكەمان بدەن , لە بەرامبەردا بەرپرسی مەڵبەندی (12)ی خانەقینی یەكێتی نیشتیمانی كوردستان بەڕێز سەلاح كوێخا ووتی " لە سەرەتای ڕزگار بوونی خانەقینەوە تاكو ئێستا پشتگیری ئیدارەی خانەقینمان كردووە , چونكە بە ئیدارەی خۆمانمان زانیوە هەر شكستێك بۆ ئەوان شكستە بۆ ئێمەش , تەنانەت لە پارەی خۆمان دەدەین بە هەندێك لەو فەرمانگانەی كە نەسرییەیان كەمە " , بەرپەرسی مەڵبەند هۆكاری خراپی وباشی هەندێك فەرمانگەی گەڕاندەوە بۆ خودی بەڕێوەبەركە و بۆ نموونەش بەڕێوەبەرایەتی كارەبای هێنایەوە كە بەڕێوەبەركە توانیویەتی بە هۆی پەیوەندییەكانییەوە كێشەكان چارەسەر بكات . سەلاح كوێخا ئەوەی ڕوونكردەوە كەوا حكومەت كەم تەرخەم نییە لە یارمەتیدانی ئیدارە و ئیدارەی شارەكە و ڕایگەیاند لای خۆیانەوە ئامادەكارییان كردووە بۆ ئەوەی لە ماوەیەكی كەمی ئایندەدا ئیدارەی شارەكە لە گەڵ بەرپرسانی حكومەتدا كۆ ببنەوە و دۆخەكە چارەسەر بكەن .

سەبارەت بە تەشەنە سەندنی كاری تیرۆریستی لە سەعدییە و جەلەولا بەرپرسی مەڵبەندی خانەقین پێی وایە وەزعی جەلەولا لە سەعدییە باشترە وە لە سەعدییەش پاش بەربوونی بەڕێوەبەری ناحییەكە وەزعەكە خراپتر بووە , بۆ چارەسەركردنی ئەو حاڵەتانەش سەلاح كوێخا دەڵێت " لەم چەند ڕۆژەی داهاتووشدا وەفدێك لە خەڵكی خانەقین و جەلەولا و سەعدییە و مەندەلی پێك دەهێنین بۆ سەردانی جەنابی مام جەلال و بەرپرسانی حكومی دەكەین و پێمان وایە لە ئایندەدا وەزعەكە زۆر بە باشی دەگۆڕێت "

بە هەر حاڵ ئەو ئاسۆیانەی كە ئێمە وەكو تیمی ڕۆژنامەی ئاسۆ لە سەردانەكەماندا بۆ گەرمەسێر بینیمان زۆر تەم و مژاوی و چاوەڕێی چارەسەری بە پەلەو خێران لە حكومەتی هەرێمی كوردستان و لایەنە سیاسییەكان .